

Kartläggning av förlags riktlinjer för delning av forskningsdata

Datum: 2025-04-28

Version: 1

Creative Commons Erkännande 4.0
(CC-BY 4.0)

Svensk nationell datajänst
snd.se
031-786 10 00
snd@snd.se
SND, Göteborgs universitet,
Box 468, 405 30 Göteborg

Sammanfattning

Denna kartläggning undersöker hur världens största vetenskapliga förlag – Elsevier, Springer Nature, Wiley, MDPI AG och Taylor & Francis – hanterar och reglerar delning av forskningsdata genom sina riktlinjer. Den ger en översikt över de krav och rekommendationer som finns och de viktigaste skillnaderna mellan utgivarnas policyer.

Huvudresultaten från kartläggningen är:

- Alla förlag i kartläggningen uppmuntrar eller kräver datadelning, men det finns variationer i hur strikta dessa krav är. De flesta policyer bygger på frivillighet men vissa förlag kräver öppen datadelning för specifika typer av forskningsdata (t.ex. genetiska data hos Springer Nature). Wiley och Taylor & Francis har utvecklat olika nivåer av datadelning för att ge forskare och tidskrifter mer flexibilitet. Dessa nivåer varierar från enbart uppmuntran till krav på kollegial granskning av delade data.
- Förlagen använder sig av "Data Availability Statements" (DAS) där forskare måste redogöra för hur deras data är tillgängliga. Hos Springer Nature, Wiley, MDPI AG och merparten av Taylor & Francis tidskrifter är detta ett krav, medan Elsevier främst uppmuntrar till detta.
- Alla förlag rekommenderar användning av digitala repositorer för datalagring, men de specificerar sällan exakt vilket repositorium som bör användas och förlagen är öppna för att data kan delas på andra sätt. De flesta förlag rekommenderar tillämpning av FAIR-principerna (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), även om det ofta saknas information om hur efterlevnaden kontrolleras. Elsevier har en egen lista med tio kriterier för datahantering, medan MDPI AG även refererar till TOP-riktlinjerna för öppen vetenskap.

Kartläggningen visar att samtliga av de största vetenskapliga förlagen har etablerade riktlinjer för datadelning, där forskare uppmuntras – och i vissa fall har krav på sig – att göra sina data tillgängliga. Men kartläggningen lyfter även de kunskapsluckor som kvarstår. Hur efterlevnaden av förlagens regler kontrolleras i praktiken är oklart. Dessutom finns en tydlig spänning mellan öppenhet och behovet av restriktioner av etiska, juridiska och kommersiella skäl. Det är inte känt hur forskare inom olika discipliner resonerar kring de förlagens olika policyer om datadelning.

Problem och syfte

Att publicera artiklar i vetenskapliga tidskrifter är forskares huvudsakliga sätt att dela sina forskningsresultat och därmed bidra till det vetenskapliga kunskapsfältet. Tillgängligheten till dessa forskningsresultat har ökat markant under det senaste årtiondet och 2023 publicerades 77 % av alla svenska sakkunniggranskade artiklar omedelbart öppet tillgängliga (Kungliga Biblioteket, 2024). Trots den ökade tillgängligheten till vetenskapliga artiklar ser det annorlunda ut för de forskningsdata som ligger till grund för dessa artiklar. Delning av forskningsdata uppmuntras i allt högre grad och är ibland ett krav, till exempel från forskningsfinansiärer. Att göra forskningsdata öppet tillgängliga är dock fortfarande en utmaning inom många forskningsområden och graden av datadelning varierar därför stort mellan olika discipliner och traditioner. Samtidigt har många vetenskapliga förlag börjat införa riktlinjer för datadelning, där forskare uppmuntras eller i vissa fall har krav på sig att tillgängliggöra sina data. Dessa riktlinjer spelar en central roll för att främja transparens, möjliggöra replikering och därmed öka forskningens trovärdighet. Syftet med detta dokument är att kartlägga de stora förlagens riktlinjer för datadelning.

Följande frågor konkretiserar syftet ytterligare:

- Hur ser förlagens övergripande riktlinjer för att dela forskningsdata ut?
- Vilka krav ställer förlagen på att dela forskningsdata?
- Hur bör data vara beskaffade?
- Hur bör data delas?

Metod

Kartläggningen fokuserar på världens fem största förlag sett till antal publicerade artiklar. Tillsammans ligger de bakom fler än 10 000 tidskrifter som årligen publicerar omkring 2 miljoner artiklar. Dessa förlag, ordnade efter antal publicerade artiklar, är: Elsevier, Springer Nature, Wiley, MDPI AG och Taylor & Francis (Scilit, 2024).

Tidskrift	Adress till riktlinjer
Elsevier	https://www.elsevier.com/about/policies-and-standards/research-data
Springer Nature	https://www.springernature.com/gp/authors/research-data-policy
Wiley	https://authorservices.wiley.com/author-resources/Journal-Authors/open-access/data-sharing-citation/index.html
MDPI AG	https://www.mdpi.com/ethics#_bookmark21
Taylor & Francis	https://authorservices.taylorandfrancis.com/data-sharing-policies/

Resultatet i denna kartläggning grundar sig på den information som förlagen anger om datadelning på sina respektive hemsidor. Länkar till varje förlags startsida om datadelning anges i tabellen nedan. Utöver dessa

startsidor bygger resultatet i denna kartläggning också på fördjupande information från undersidor som nåddes via startsidorna.

Resultat

Allmänt om datadelning

Alla förlag i kartläggningen presenterar riktlinjer för huruvida och i vilken grad forskare ska dela sina data, i termer som "research data policy" och "data sharing policy". Sammantaget kan sägas att förlagen uppmuntrar eller starkt uppmuntrar forskare att dela sina data öppet. Däremot kräver inte förlagens generella riktlinjer i regel att data ska delas öppet. Det finns dock två typer av undantag. För det första specificerar två förlag olika nivåer av standardiserade riktlinjer som deras tidskrifter kan välja bland (se separat avsnitt nedan) och vissa av dessa nivåer går längre än att bara uppmuntra till datadelning. För det andra anger Springer Nature att det är ett krav att dela vissa typer av data (t.ex. DNA-sekvensdata, genetiska variationsdata, proteinsekvensdata) i ett offentligt datarepositorium vid publicering i deras tidskrifter.

Även om förlagens generella riktlinjer inte innehåller krav på att data ska delas öppet är det inget förlag som uttryckligen motsätter sig att deras tidskrifter själva får anta så skarpa krav. Elsevier anger till och med att vissa tidskrifter inom förlaget, framför allt inom discipliner där forskarsamhället stöder krav på datadelning, får anta egna obligatoriska policyer för dataarkivering och -delning. Vidare lyfter Taylor & Francis att det är viktigt att kontrollera om forskningsfinansiärer har riktlinjer om datadelning och menar att om finansiärernas och förlagets riktlinjer skiljer sig åt så ska man välja den riktlinje som är mest progressiv (dvs. de riktlinjer som föreskriver en mer långtgående datadelning).

Alla förlag i kartläggningen framhåller i sina riktlinjer att data i vissa fall inte kan eller bör delas öppet. Även om förlagen skiljer sig åt i hur och hur utförligt de resonerar om riktlinjer för att inte dela data så handlar skälen på en övergripande nivå genomgående om etiska, juridiska eller säkerhetsmässiga anledningar. Taylor & Francis listar exempelvis sex exempel på sådana undantag:

1. när datadelning står i konflikt med skydd av personuppgifter
2. när forskaren inte äger data
3. när data är kommersiellt känsliga eller skyddade av lagar
4. när datadelning utgör en säkerhetsrisk
5. när data omfattas av juridiska restriktioner
6. när hotade arter behöver skyddas.

I sådana fall uppmuntrar dock flera förlag, snarare än att bara låta bli att dela några data, till att överväga att vidta åtgärder för att kunna dela så mycket data så öppet som möjligt. Springer listar några sådana exempel:

1. anonymisera data, om så är juridiskt möjligt, och dela dem sedan öppet

2. dela data med kontrollerad åtkomst
3. dela data via säkra forskningsmiljöer
4. dela endast metadata.

Alla förlag lägger vikt vid att lyfta fram varför forskare bör dela sina data så öppet som möjligt. Elsevier och Taylor & Francis är mest explicita i sin uppmuntran. Båda lyfter fram att delning av forskningsdata är förenat med fördelar för (1) forskarna själva, (2) forskarsamhället och (3) samhället i stort. När det gäller forskarna själva handlar fördelarna till exempel om att få erkännande för ens arbete, att få fler citeringar (Colavizza et al., 2020) och att få ökad synlighet som kan leda till nya samarbeten. När det gäller forskarsamhället handlar fördelarna till exempel om att det ger ökad transparens och möjlighet till validering, att det gör det lättare att återanvända och replikera forskning och att det minskar resursslöseriet. Slutligen, när det gäller samhället i stort handlar fördelarna om att stärka allmänhetens förtroende för forskning och om att förbättra dess tillgänglighet.

Redogörelse för dataåtkomst

Alla förlag anger riktlinjer för om och hur forskare ska redogöra för huruvida deras data som ligger till grund för studien är tillgängliga för andra. I detta sammanhang använder förlagen konsekvent termen "data availability statement" (DAS, hädanefter kallat redogörelse för dataåtkomst). För tidskrifter knutna till Springer Nature, Wiley och MDPI AG är det ett krav att ange en redogörelse för dataåtkomst medan Elsevier och Taylor & Francis nöjer sig med att uppmuntra forskare till detta. För de tidskrifter som är knutna till Taylor & Francis och som har egna riktlinjer för hur och när data ska delas, vilket gäller merparten av tidskrifterna, gäller dock att det är obligatoriskt att ha en redogörelse för dataåtkomst.

Bortsett från Elsevier så anger övriga förlag detaljerad information om vad som ska ingå i redogörelser för dataåtkomst och anger rekommendationer på hur sådana redogörelser kan formuleras beroende på forskningsdatas tillgänglighetsnivå. Här följer några exempelformuleringar från MDPI AG, men de som uttrycks på liknande sätt även hos Springer Nature, Wiley och Taylor & Francis:

Tillgänglighetsnivå	Exempelformulering
Data available in a publicly accessible repository	The original data presented in the study are openly available in [repository name, e.g., FigShare] at [DOI/URL] or [reference/accession number].
Data available on request due to restrictions (e.g., privacy, legal or ethical reasons)	The data presented in this study are available on request from the corresponding author due to (specify the reason for the restriction).

3rd Party Data	Restrictions apply to the availability of these data. Data were obtained from [third party] and are available [from the authors/at URL] with the permission of [third party].
Dataset available on request from the authors	The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors on request.
Embargo on data due to commercial restrictions	The data that support the findings will be available in [repository name] at [URL / DOI link] following an embargo from the date of publication to allow for commercialization of research findings.

Inget förlag kräver att just deras exempelformuleringar ska användas men två av förlagen, Wiley och MDPI AG, går längre genom att tydligt uppmuntra respektive rekommendera forskare att använda angivna exempelformuleringar. Springer Nature skiljer sig från övriga förlag genom att ange olika exempelformuleringar för olika forskningsdiscipliner: (1) livsvetenskaper och klinisk medicin, (2) kemi och kemisk biologi, (3) fysik och (4) humaniora och samhällsvetenskap. I de fall data ska delas i ett repository anger förlagen att en DOI eller någon annan beständig identifierare ska anges.

Hur data bör vara beskaffade

Utöver att ha mer allmänna riktlinjer om huruvida och i vilken grad forskare ska dela sina data skriver förlagen också fram hur data bör vara beskaffade.

Tre av förlagen – Wiley, MDPI AG och Taylor & Francis – skriver uttryckligen fram och rekommenderar användning av FAIR-principerna, det vill säga att data ska vara *findable*, *accessible*, *interoperable* och *reusable*, som utvecklades i Wilkinson et al. (2016). Det är värt att notera att användning av FAIR-principerna allmänt lyfts fram som en *rekommendation*. Undantaget till detta är den forskning som publiceras i de av Taylor & Francis tidskrifter som antar förlagets mest långtgående riktlinjer för att göra forskningsdata tillgängliga (se separat avsnitt nedan), där det är ett krav att data uppfyller FAIR-principerna.

Vad gäller de båda andra förlagen så är Springer Nature mindre uttömmande i sin framskrivning medan Elsevier anger tio egenskaper som kännetecknar högkvalitativa data: (1) *stored*, (2) *preserved*, (3) *accessible*, (4) *discoverable*, (5) *citable*, (6) *comprehensible*, (7) *reviewed*, (8) *reproducible*, (9) *reusable* och (10) *integrated*. Elseviers tio egenskaper överensstämmer i hög grad med FAIR-principerna. Den största skillnaden är den sjunde egenskapen, det vill säga att Elsevier även menar att delade forskningsdata, precis som forskningsartiklar, bör vara kollegialt granskade. Trots att Elsevier lyfter fram sina tio egenskaper snarare än FAIR-principerna så betonar de sin roll som medförfattare till FAIR-

principerna och som medgrundare till FORCE11 (2025), en organisation som verkar för att främja och sprida dessa principer.

De tre förlag som uttryckligen rekommenderar användning av FAIR-principerna – Wiley, MDPI AG och Taylor & Francis – redogör inte i detalj för principerna eller hur forskare ska använda dem. Precis som Elsevier hänvisar dock Wiley och Taylor & Francis till FORCE11 där FAIR-principerna redogörs för mer detaljerat. MDPI AG anger, å sin sida, att deras datapolicy baseras på TOP-riktlinjerna (Center for Open Science, 2025). Dessa riktlinjer kan liksom FAIR-principerna ses som initiativ för att främja öppenhet och transparens i forskning men medan FAIR-principerna i högre grad har specifikt fokus på forskningsdata är TOP-riktlinjerna bredare och täcker även in exempelvis rekommendationer kring preregistrering av studier och uppmuntran till replikeringsstudier.

Vare sig det handlar om FAIR (Wiley, MDPI AG och Taylor & Francis), Elseviers tio egenskaper eller TOP-riktlinjerna (MDPI AG) så framgår det inte någonstans huruvida och i så fall hur förlagen eller deras tidskrifter kontrollerar att data som ligger till grund för forskningsartiklarna uppfyller dessa principer eller egenskaper.

Hur data bör delas

När det gäller hur data bör delas rekommenderar alla förlag i kartläggningen att forskare ska använda sig av ett repositorium. Det bör dock noteras att förlagen är öppna för att data kan delas på andra sätt, till exempel att data delas efter förfrågan ställd direkt till forskaren eller forskarna bakom publikationen. I andra fall, som för vissa datatyper hos Springer Nature och för vissa nivåer av riktlinjer hos Wiley och Taylor & Francis (se separat avsnitt nedan) kräver förlagen att forskare ska använda sig av ett repositorium. Springer Nature anger också att ett växande antal av deras tidskrifter kräver att forskare ska dela sina data via repositorer, trots att förlaget generellt sett inte har några tvingande riktlinjer.

Inget av förlagen i kartläggningen kräver att forskare generellt sett ska använda ett bestämt repositorium. Här finns dock ett undantag i att Springer Nature anger bestämda repositorer för proteinsekvensdata respektive proteomikdata. Härnäst följer en närmare genomgång av de olika förlagens rekommendationer om repositorer.

Elsevier erbjuder ett eget alternativ i form av Mendeley Data (2025) som är gratis för forskare att använda. Mendeley Data stödjer FAIR-principerna, tilldelar varje dataset en DOI och stöder en mängd filformat, alltifrån olika textformat (t.ex. .txt, och .pdf) till olika GIS-format (t.ex. .gml och .mif). Elsevier ställer vissa krav på data som delas via Mendeley Data, som att datasetet behöver ha en beskrivning och inte får vara publicerat sedan tidigare och kontrollerar så att kraven uppfylls före publicering. Forskare som delar data vid Elseviers tidskrifter kan dock välja andra repositorer än Mendeley Data, däribland, men inte begränsat till, det sextotal repositorer som Elsevier samarbetar med.

Springer Nature har, som nämndes ovan, ett par fall där forskare måste använda bestämda repositorer men i de allra flesta fall råder en stor frihet. Förlagets allmänna inställning är dock att data i första hand bör

delas via erkända ämnesspecifika repositorier och, enbart om så inte är möjligt, via mer generella repositorier. Springer Nature anger flera exempel på ämnesspecifika repositorier inom följande områden: (1) biologi, (2) kemi och kemisk biologi, (3) geovetenskaper, miljövetenskap och rymdvetenskap, (4) hälsovetenskap, (5) materialvetenskap, (6) fysik och (7) samhällsvetenskap. När det gäller generella repositorier nämns sex förslag, däribland Dryad Digital Repository (2025) och figshare (2025). En viktig utgångspunkt för forskare som publicerar sig i tidskrifter som tillhör Springer Nature är dock att kontrollera respektive tidskrifts riktlinjer, då vissa tidskrifter har egna repositorier.

Wiley har relativt begränsat med information om val av repository. Liksom Springer Nature har Wiley som allmän vägledning att data bör delas via erkända ämnesspecifika repositorier men att data om så inte är möjligt får data delas via mer generella repositorier. Wiley rekommenderar forskare att kontrollera eventuella riktlinjer hos varje specifik tidskrift och hos forskningsfinansiärer. För att hitta relevanta registrerade och certifierade ämnesspecifika repositorier hänvisar Wiley till re3data (2025) och FAIRsharing (2025). Även om forskare själva får välja passande repositorier så har Wiley ett samarbete med Dryad Digital Repository (2025) och vissa av förlagets tidskrifter står för datapubliceringskostnaden hos Dryad Digital Repository.

MDPI AG har relativt begränsat med information om val av repository. Förlaget anger dock några kriterier som forskare bör ta hänsyn till när de väljer ett repository: (1) det ska säkerställa långsiktigt bevarande och tillgänglighet, (2) det ska tillhandahålla beständiga identifierare, (3) det ska erbjuda öppen tillgång utan hinder, (4) det ska stödja öppna licenser (t.ex. CC0, CC-BY) och (5) erbjuda konfidentiell granskning av data. Så länge forskarnas egna förslag på repositorier tar hänsyn till dessa kriterier i tillräckligt hög grad får de själva välja ett repository, även om MDPI AG generellt – i likhet med Wiley – rekommenderar att forskare använder sig av re3data (2025) och FAIRsharing (2025) för att hitta registrerade och certifierade ämnesspecifika repositorier.

Taylor & Francis rekommenderar att forskare följer en checklista med tre steg. Först bör forskaren ta del av den specifika tidskriftens instruktioner om vilka riktlinjer som gäller för att dela data och om det finns särskilda repositorier som rekommenderas. Som ett andra steg rekommenderar förlaget att forskaren tar kontakt med lärosätets specialister på datadelning, till exempel bibliotekarier. Om forskaren inte har kunnat välja ett repository efter dessa två steg rekommenderar Taylor & Francis – precis som Wiley och MDPI AG – att använda sig av re3data (2025) eller FAIRsharing (2025) för att hitta relevanta ämnesspecifika repositorier. Om inget relevant ämnesspecifikt repository hittas därigenom listar förlaget ett tiotal exempel på repositorier utan ämnesspecifik inriktning, till exempel Dryad Digital Repository (2025) och Mendeley Data (2025). Vidare stöder Taylor & Francis Scholixplorer (2025), vilket gör det lättare att länka publicerade artiklar till tillhörande dataset. Om data deponeras i ett Scholixplorer-erkänt repository skapas automatiskt en länk till datasetet på artikelns sida, vilket underlättar åtkomst till och återanvändning av forskningsdata.

Möjlighet att välja bland olika nivåer av standardiserade riktlinjer

Två av förlagen, Wiley och Taylor & Francis, specificerar olika nivåer av riktlinjer som deras tidskrifter kan välja mellan för att underlätta och standardisera processen för att tillgängliggöra forskningsdata. Även om deras riktlinjer varierar i antal och benämning finns flera likheter, där nivåerna går från grundläggande uppmuntran till striktare krav på öppenhet och i vissa fall även kollegial granskning.

Wileys olika riktlinjer

Wiley specificerar fyra möjliga riktlinjer: (1) uppmuntrar datadelning, (2) förväntar sig datadelning, (3) kräver datadelning samt (4) kräver datadelning och granskning av data genom kollegial granskning ("peer-review"). På Wileys hemsida finns en "Author Compliance Tool" som forskare kan använda för att snabbt kontrollera vilken av dessa riktlinjer en specifik tidskrift använder sig av.

Wileys tidskrifter som (1) *uppmuntrar datadelning* ska uppmuntra författare att dela data och andra material som stödjer resultaten i artikeln genom att arkivera dem i ett offentligt repository. Författare kan inkludera en dataåtkomstredogörelse i sin artikel, med en länk till repositoryet, och delade data bör citeras. Alla godkända manuskript kan innehålla en sådan redogörelse som bekräftar om data har delats eller inte. För delade data ska redogörelsen beskriva hur data kan nås och innehålla en beständig identifierare (t.ex. DOI eller tillgångsnummer).

Tidskrifter som istället (2) *förväntar sig datadelning* förväntar sig att data som stödjer resultaten i artikeln arkiveras i ett offentligt repository. Författare måste inkludera en dataåtkomstredogörelse som beskriver tillgången till, eller avsaknaden av, delade data. Om data har delats ska redogörelsen innehålla en länk till repositoryet och data ska citeras. När det är möjligt bör även skript och andra material som använts för analyserna arkiveras offentligt. Om datadelning riskerar att bryta mot etiska standarder eller juridiska krav förväntas det dock inte att data delas.

Tidskrifter som (3) *kräver datadelning* kräver, som ett villkor för publicering, att data som stödjer resultaten i artikeln arkiveras i ett offentligt repository. Författare måste inkludera en dataåtkomstredogörelse med en länk till repositoryet och citera delade data. När det är möjligt bör även skript och andra material som använts för analyserna arkiveras offentligt. Undantag kan beviljas av redaktören, till exempel om datadelning riskerar att bryta mot människors integritet, etiska standarder eller juridiska krav. Om författare inte kan dela data måste detta motiveras i dataåtkomstredogörelsen.

Slutligen kan tidskrifterna välja riktlinjen (4) *kräver datadelning och granskning av data genom kollegial granskning*. Detta innebär att tidskriften har som villkor för publiceringen att data som stödjer resultaten i artikeln genomgår kollegial granskning och arkiveras i ett offentligt repository. Författare måste tillhandahålla en dataåtkomstredogörelse med en länk till repositoryet och citera delade data. När det är möjligt bör även skript och andra material som använts för analyserna arkiveras offentligt. Undantag kan beviljas av redaktören, till exempel om datadelning riskerar att bryta mot etiska standarder eller juridiska

krav. Därutöver behöver något av följande villkor säkerställas genom kollegial granskning av de empiriska data som delas:

1. Att datas kvalitet verifieras, vilket inbegriper att stickprovsstorlekar stämmer, variablerna som beskrivs i artikeln finns med i datauppsättningen, data är fullständiga, korrekt uppmärkta och försedda med relevanta metadata.
2. Att data reproducerar de analytiska resultat som rapporteras i artikeln.

Avslutningsvis kan man notera att även om den tredje och fjärde riktlinjen formuleras som "kräver datadelning" så tidskriftens redaktör fri att bevilja undantag. Utifrån de kortfattade formuleringarna om detta framstår det som att Wiley inte ytterligare specificerar rättfärdiga grunder utan att det är upp till varje tidskriftsredaktör att ta beslut efter egen uppfattning.

Taylor & Francis olika riktlinjer

Taylor & Francis specificerar fem nivåer för datadelning: (1) grundläggande riktlinjer för datadelning, (2) delas vid skälig begäran, (3) publikt tillgängliga, (4) öppna data samt (5) öppna och FAIR.

Tidskrifter som antar den *grundläggande riktlinjen* ska uppmuntra författare att dela data och annat material som stödjer artikelns resultat genom att arkivera dem i ett erkänt repositorium. Författare kan inkludera en dataåtkomstredogörelse i sin artikel med information om hur data kan nås och citeras. Data bör delas när det är etiskt försvarbart och inte bryter mot sekretess- eller integritetskrav.

Tidskrifter som antar riktlinjen *delas vid skälig begäran* förutsätter att författare gör data tillgängliga för andra vid rimliga förfrågningar. Författaren avgör vad som utgör en rimlig begäran. Det rekommenderas att data före publicering arkiveras i ett repositorium för att underlätta framtida delning. En dataåtkomstredogörelse som beskriver tillgången till eller begränsningarna för datadelning ska inkluderas i artikeln.

Tidskrifter som antar riktlinjen *publikt tillgängliga* kräver att data som stödjer artikelns resultat arkiveras i ett offentligt repositorium och görs tillgängliga för alla. Författare kan dock använda en licens för att begränsa återanvändningen av data. Dataåtkomstredogörelsen ska inkludera en länk till repositoriet och delade data ska citeras.

Tidskrifter som antar riktlinjen *öppna data* kräver att data är fritt tillgängliga under en licens (t.ex. CC-BY eller CC0) som tillåter återanvändning för alla lagliga syften. Författare ska säkerställa att data är hittbara, åtkomliga och tillgängliga med relevanta metadata. Dataåtkomstredogörelsen ska beskriva hur data kan nås och data ska citeras.

Slutligen, tidskrifter som antar riktlinjen *öppna och FAIR* data ställer samma krav som för öppna data, men data ska också uppfylla FAIR-principerna. Detta innebär att data ska följa vedertagna standarder inom

respektive forskningsområde och göras tillgängliga i ett repositorium som stödjer långsiktigt bevarande och som tilldelar dataset en beständig identifierare (t.ex. DOI).

I alla nivåer förväntas författare inkludera en dataåtkomstredogörelse i artikeln och citera data i enlighet med Taylor & Francis riktlinjer för god citeringspraxis. Undantag från datadelning kan beviljas av redaktören om datadelning riskerar att bryta mot etiska standarder, sekretess eller juridiska krav.

Slutsats och framåtblick

Denna kartläggning visar att samtliga av de största vetenskapliga förlagen har fastställt riktlinjer för datadelning, där forskare i allt högre grad uppmuntras – och i vissa fall har krav på sig – att göra sina data tillgängliga. Trots att förlagens generella policyer främst bygger på frivillighet finns det tydliga skillnader mellan dem, både i hur långtgående kraven är och i vilken grad specifika tidskrifter inom varje förlag får anpassa sina egna riktlinjer. Särskilt intressant är att vissa förlag, som Wiley och Taylor & Francis, har infört olika standardiserade nivåer av datadelning, vilket skapar tydlighet och flexibilitet för både forskare och tidskriftsredaktioner.

	Riktlinjer för datadelning	Redogörelse för dataåtkomst	Kvalitet på data	Hur data bör delas (specifik preferens)
Elsevier	Ja	Uppmuntrar	Egna riktlinjer & FAIR	Repositorium (Mendeley Data)
Springer Nature	Ja	Kräver	Inga explicita riktlinjer	Repositorium (lämpligt ämnesspecifikt)
Wiley	Ja	Kräver	FAIR	Repositorium (lämpligt ämnesspecifikt)
MDPI AG	Ja	Kräver	FAIR, TOP	Repositorium (lämpligt ämnesspecifikt)
Taylor & Francis	Ja	Uppmuntrar/kräver	FAIR	Repositorium (lämpligt ämnesspecifikt)

Kartläggningen lyfter även de utmaningar och begränsningar som kvarstår. Även om principer som FAIR och TOP ofta nämns framgår det sällan hur efterlevnaden av dessa kontrolleras i praktiken. En vidare analys av hur tidskrifter inom olika forskningsfält tolkar och implementerar förlagens riktlinjer skulle vara en värdefull uppföljning.

Eftersom denna kartläggning bygger på information som är öppet tillgänglig på förlagens webbplatser har det varit svårt att hitta tydlig information om vissa aspekter. Därför kan det vara värdefullt att kontakta förlagen direkt för att klargöra frågor som hur efterlevnaden av datadelningsriktlinjer kontrolleras och i vilken utsträckning det är ett ansvar som ligger hos tidskrifternas redaktörer, centralt på förlagen eller om det inte görs någon egentlig kontroll.

Det finns också en tydlig spänning mellan ambitionen att maximera öppenhet och behovet av att hantera etiska, juridiska och kommersiella restriktioner. Vi har begränsad insikt i hur ofta forskare faktiskt beviljas undantag från datadelning. En riktad analys för att ta fram statistik över hur vanligt det är att forskare

undantas från datadelning, samt på vilka grunder, skulle ge objektiva uppgifter om hur dessa konkurrerande krav hanteras i praktiken.

Striktare riktlinjer för datapublicering förväntas också få en påverkan på forskarnas val av publiceringskanal. Hur forskare inom olika discipliner hanterar kraven på datadelning och vilka utmaningar de möter är därför ett viktigt område att undersöka. En sådan studie skulle kunna ligga till grund för utvecklingen av vägledningar eller utbildningsmaterial som hjälper forskare att navigera i förlagens olika policyer.

Framöver kan vi förvänta oss att riktlinjer för datadelning fortsätter att utvecklas, inte minst i takt med att forskningsfinansiärer och akademiska institutioner ställer högre krav på öppen vetenskap. En möjlig utveckling är att fler förlag inför striktare krav på datadelning, antingen genom en bredare implementering av obligatoriska riktlinjer eller genom ökad användning av datagranskning i publiceringsprocessen. Det vore också värdefullt att undersöka hur förlagen själva ser på framtida krav på datadelning, om de betraktar sig som aktörer som driver denna utveckling, och i så fall i vilken riktning.

Referenser

Förlagens hemsidor

Elsevier

<https://www.elsevier.com/about/policies-and-standards/research-data>

Springer Nature

<https://www.springernature.com/gp/authors/research-data-policy>

Wiley

<https://authorservices.wiley.com/author-resources/Journal-Authors/open-access/data-sharing-citation/index.html>

MDPI AG

https://www.mdpi.com/ethics#_bookmark21

Taylor & Francis

<https://authorservices.taylorandfrancis.com/data-sharing-policies/>

Övriga referenser

Center for Open Science. (2025). *Top Guidelines*. <https://www.cos.io/initiatives/top-guidelines>

- Colavizza, C., Hrynaszkiewicz, I., Staden, I., Whitaker, K., & McGillivray, B.** (2020). The citation advantage of linking publications to research data. *PLOS One*, 15(4), Artikel e0230416. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0230416>
- Dryad Digital Repository.** (2025). *Dryad*. <https://datadryad.org/>
- FAIRsharing.** (2025). *FAIRsharing.org: standards, databases, policies*. <https://fairsharing.org/>
- figshare.** (2025). *figshare*. <https://figshare.com/>
- Force11.** (2025). *Force11: The Future of Research Communications and e-Scholarship*. <https://force11.org/>
- KB.** (2024). *Öppen tillgång i siffror*. <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppen-tillgang-och-bibsamkonsortiet/oppen-tillgang/oppen-tillgang-i-siffror.html>
- Mendeley Data.** (2025). Share your research data. <https://data.mendeley.com/>
- re3data.** (2025). *re3data.org: Registry of Research Data Repositories*. <https://www.re3data.org/>
- ScholarXplorer.** (2025). Scholarly Literature & Data interlinking <https://scholarxplorer.openaire.eu/>
- Scilit.** (2024). *Publishers Ranking*. <https://www.scilit.net/rankings/publishers?year=2024&rows=100>
- Wilkinson, M. D., Dumontier, M., Aalbersberg, I. J., Appleton, G., Axton, M., Baak, A., ... & Mons, B.** (2016). The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. *Scientific Data*, 3(1), Artikel 160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>